

JAN MARIJNISSEN

'HET HOOGTEPUNT MOET NOG KOMEN.'

Goede moed, pittige vragen en een flesje J&B; dat was de bagage waarmee Playboy optrok naar het Binnenhof om SP-leider Jan Marijnissen, volgens 1,6 miljoen kiezers de meest innemende politicus van het land, het vuur na aan de schenen te leggen. Wat bleek? Marijnissen is een van de meest innemende politici van het land. Verdomme.

TEKST DANNY KOKS & MARCEL LANGEDIJK FOTOGRAFIE MALOU VAN BREEVOORT

Sinds zijn entree in de Tweede Kamer in 1994 is Jan Marijnissen (54) heel geleidelijk uitgegroeid tot... tja, tot wat eigenlijk? Tot een van de meest charismatische politici van het land, dat in ieder geval Niet voor niets riep de parlementaire pers hem in 2006 uit tot Politicus Van Het Jaar. Buiten kijf staat ook dat hij een beest van een debater is, zo iemand die het jaloersmakende talent bezit om iedereen in de hoek te lullen als hij dat nodig acht. En hij is de onbetwiste leider van de SP, de partij van de tomaat voor wie de bomen momenteel tot in de hemel groeien. Ga maar na: in 1989, toen Jan Marijnissen voor het eerst lijsttrekker van de SP was, wist hij amper 40.000 mensen te verleiden om op zijn partij te stemmen, niet eens genoeg om de kiesdrempel te halen; vorig jaar zwol zijn schare aanhangers aan tot 1,6 miljoen. Het leverde de SP 25 zetels in de Tweede Kamer op, waarmee het de grootste partij van het land werd na het CDA en de PvdA. Daar houdt de droom voorlopig even op. Want Jan heeft zijn grootste ambitie nog steeds niet verwezenlijkt: hij is geen premier geworden. Sterker, na die spectaculaire electorale groeispurt zitten de grote roerganger en zijn partijgenoten nog steeds gewoon in de oppositiebanken. Het is daar weliswaar een stuk gezelliger geworden, zo met zijn vijftientwintigen, maar waarom zit de SP niet in het kabinet? Waarom zo snel voor de veiligheid van de oppositie gekozen en niet

voor regeringsverantwoordelijkheid, terwijl dat toch de uitdrukkelijke wens was van 1,6 miljoen mensen? Met deze vragen en een fles J&B whisky (zijn favoriete merk) op zak togen Playboy's Marcel Langedijk en Danny Koks naar het Binnenhof, waar Jan Marijnissen hen opwachtte in een knoepervan een kantoor. Het bleek de voormalige werkkamer van Joop den Uyl te zijn. Een bijkomend voordeel van Marijnissens *high profile* status. Daar, op het pluche van de macht (nou ja, het zat in ieder geval lekker zacht), vertelde de geboren Ossenaar wat de toekomst nog voor de SP in petto heeft. Maar het was niet alleen politiek wat de klok sloeg. Hij vertelde ook over zijn nare tijd op de kostschool, waar hij zijn geloof (want Brabander, dus katholiek) verloor. Over hoe het is als zowel je vrouw als je dochter in de gemeenteraad van Oss zitten. Over de dood van zijn vader. En over wat voor rotzak hij was op de middelbare school.

OVER SUCCES & KUTSTREKEN

Hoe kan het toch dat het Nederlandse volk Jan Marijnissen zo op handen draagt?

Nou ja, op handen draagt. Maar inderdaad, 1,6 miljoen mensen hebben op de SP gestemd. Dat had ik, toen ik begon in 1994, niet kunnen vermoeden. We waren er wel van overtuigd dat de SP in potentie een grote partij zou kunnen worden, maar dat het zo

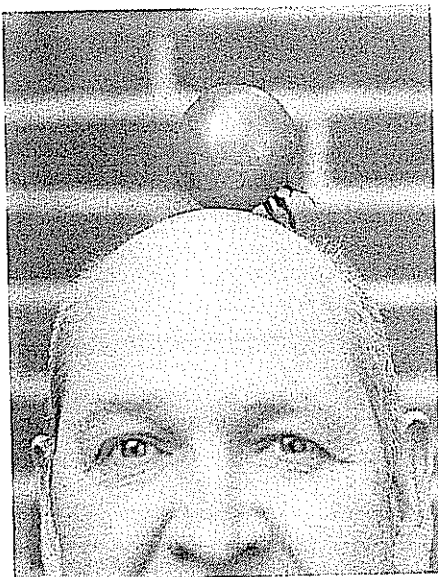
snel zou gaan, heeft mij ook verbaasd. Nu heeft de concurrentie het ons ook redelijk makkelijk gemaakt. Blijkbaar is de SP in die zee van politieke verwarring een oase van rust. Mensen waarderen dat.

Zo zeer dat jullie 25 zetels kregen. Een historische overwinning. En wéér zit de SP niet in het kabinet.

Het hoogtepunt moet nog komen. Dit was een voorlopige apotheose. En wij wilden ook niet in een regering zitten met het CDA als er niet wat water bij de wijn werd gedaan. Dat wilde Balkenende niet. Wouter Bos had daar aanzienlijk minder moeite mee; die stemde overal mee in. Wij willen niet overal aanschuiven. Ik laat me heus niet door Balkenende wegsturen, maar je hebt in dit land 76 zetels nodig om een kabinet te vormen. Dus met 25 zetels ben je nog lang niet de grootste. Dan moet je samenwerken. Als zij dat niet willen, houdt het op.

Toch blijft het gevoel dat de SP bang is om te regeren. Dat die oppositierol eigenlijk wel lekker is.

We zijn wel degelijk bezig met de mogelijkheid tot regeren. Sterker; daar hou ik al dertien jaar rekening mee. En vroeg of laat gaat het er toch van komen. Dus nee, het is niet beangstigend. Ik ben een pionier in hart en nieren, dus ik had die uitdaging ook graag aangegaan. Maar dan niet in een kansloos kabinet, met mensen die eigenlijk niet willen

'Er werd altijd gezegd dat de SP de principiële lijn kiest, geen compromissen kan sluiten. Wij kunnen dat juist verantwoord goed.'

OVER SCHOOL & GOD

Hoe was jij op school?

Een ramp. Ik was wel van uitersten; ik hing aan de lippen van de leraren geschiedenis en aardrijkskunde. Maar Latijn of Grieks. Ik was het eerste jaar op het gymnasium nog wel heel braaf, maar later op de hbs. Kreeg ik dingen als handelsrekenen, waar ik niks mee had. Nou, de mensen die mij in de klas hebben gehad, kunnen zich mij nog wel herinneren. Nee, daar ben ik niet trots op.

Was je sowieso een moeilijke jongen?

Nee, dat niet. Dat was ook niet de reden dat ik drie jaar lang op de kostschool heb gezeten. Mijn moeder kon het moeilijk aan. Mijn vader was overleden, ze had twee dochters in de puberteit en nog zo'n snotjong van tien. Dat lastige gedrag kwam pas later, toen ik zestien, zeventien werd. Het zal met de leeftijd te maken hebben gehad. Ik zei gewoon wat ik vond. Als iets niet deugde, vertelde ik dat. Ik ben uiteindelijk ook van school gestuurd.

Je geeft ook gastlessen op vmbo's. Daar is dit geen goed verhaal.

Nee, maar ik ben daar dan gewoon heel eerlijk in. Ik vertel ook dat de tijden enorm veranderd zijn. En ik heb nadien natuurlijk wel veel gestudeerd. Ik ben een vak gaan leren. Ik ben constructiebankwerker/lasser geworden, heb heel veel diploma's gehaald; ik kon wel in mijn brood voorzien. Als ze mij daar iets over vragen, dan vertel ik ze dat ze best op andere mensen mogen rekenen, maar dat je toch vooral op jezelf moet rekenen. Uiteindelijk ben je zelf verantwoordelijk voor je daden. Ook als alles tegenzit.

Wanneer heb jij die les geleerd?

De basis daarvoor werd wel gelegd in die kostschooltijd. Want als tienjarig jochie, daar in Oldenzaal, moederziel alleen, dan leer je wel te overleven en op jezelf te vertrouwen. Typisch een kenmerk van kostschoolkinderen; verlatingsangst en weten dat je alleen van jezelf op aan kunt.

In die tijd ben je ook je geloof verloren.

Ja, onder het oog van de paters. Ik zat een jaar op de kostschool bij de Karmelieten in Oldenzaal en twee jaar bij de Norbertijnen in Heeswijk. Ik heb daar met een van de paters veel gesprekken over het geloof gehad. Maar ik vond dat hij, puur rationeel gezien, geen sluitend verhaal had. Waarom zou er een god zijn? De aarde is mooi, zeker, maar daar had Darwin al een goed verhaal voor. Bovendien is dat het verplaatsen van de vraag, want wie heeft God dan gecreëerd? Die is eeuwig, zeggen ze dan. Goed, oké, maar hoe zit het dan met die goedertierenheid? Hij is almachtig en eindeloos lief. Waarom laat hij al die ellende dan toe? Wat is dat? Die man spoot niet. Daar klopt geen hout van. Nou ja, dat soort vragen. En altijd maar die lege preken. Dat ik na een kwartier dacht: 'Waar gaat dit over? Wat een gelul.' Ik zou dat nu niet meer zeggen hoor, maar zo dacht ik toen. Bovendien vond ik het opvallend dat de pastors altijd veel meer aandacht hadden voor de rijke parochianen. Vreemd. Goed, alles bij elkaar dacht ik: 'Laat maar.'

Naderhand ben ik wel milder geworden. Ik denk ook dat de religieuzen wat veranderd zijn. Het is allemaal wat minder autoritair. Het is aanzienlijk minder onaangenaam dan vroeger. Denk ik. Er is in ieder geval meer sprake van wederzijds respect. En ik heb gezien hoe het geloof tot steun kan zijn. Met name bij mijn moeder. Zij heeft veel tegenslag gehad in het leven en heeft veel aan het geloof gehad. Vroeger ging ik daar dan tegenin. Zei ik: 'Moeder, dat is allemaal ijdele hoop. Hij doet niks.' Maar op een gegeven moment moet je daar mee stoppen. *Let it be*. Dat hoort ook een

beetje bij de leeftijd, dat afzetten tegen alles en iedereen. Tegenwoordig ben ik milder. Dat heeft niet alleen met leeftijd te maken, maar ook met levenswijsheid en bescheidenheid.

Die mildheid is toch geen voorzichtige toenaderingspoging tot de Christenunie en het CDA?

Nee, daar heeft het niks mee te maken. Als je over dit soort dingen opportunistisch gaat praten, ben je verkeerd bezig. Ik vertel je gewoon wat ik vind.

OVER DE DOOD & NIEUWE RIJKEN

Zit je met het ouder worden in je maag?

Nee hoor. Ik ben vorig jaar gedotterd en twee keer aan een hernia geopereerd, maar ik voel me uitstekend. Ik probeer elke dag een half uur te wandelen. Dat schijnt genoeg te zijn, en dat haal ik wel. En ik heb er ook geen probleem mee dat ik kaal ben. Zeker niet nu alle mensen om me heen zeggen dat ik steeds mooier word, haha. Iedereen moet het zelf weten, maar ik ga geen haarimplantaten nemen, zoals Gerard Joling en Hilbrand Nawijn.

Ben je bang voor de dood?

De dood verdraagt zich niet in dit leven. Als je leeft met de dood tussen je oren, kom je tot niks. Waar gaat het dan over? Absolute leegheid, doelloosheid. Het heeft geen zin om je met de dood bezig te houden.

Toch moet de dood van je vader op die jonge leeftijd een enorme impact hebben gehad.

Het gekke is dat het voor de buitenstaanders allemaal heel erg leek. Dat was het natuurlijk ook, maar ik vond het eigenlijk wel interessant. Iedereen vertelde me steeds dat het zo vreselijk voor me was. Ik had nog nooit zo in de belangstelling gestaan. Ik had niks hoeven doen en toch vond iedereen me sympathiek, haha. Dat mijn vader me was ontvallen, daar was ik me amper van bewust. Het was druk bij ons thuis, er werd gerookt, gepraat, gegeten. Oké, mijn moeder jankte de hele dag, dat is ze nog heel lang blijven doen, en dat was heel vervelend. Echt heel vervelend. Maar voor een kind is het gewoon een gegeven. Ik was met mezelf bezig, zoals alle kinderen dat zijn op die leeftijd. Je aanvaardt de feiten.

Je kreeg geen terugslag toen je puber werd?

Nee, toen dacht ik daar ook niet aan. Ik woonde nog bij mijn moeder, mijn zussen waren het huis uit. Ik deed de boodschappen en de klusjes, mijn moeder verzorgde het eten

en ze werkte. Onze verstandhouding was; we doen allebei wat we willen. Ze heeft me nooit een duimbreed in de weg gelegd. Mijn moeder heeft zich natuurlijk wel eens zorgen gemaakt, maar dat bleek achteraf toch niet nodig.

Waar wij ons zorgen over maken, is de dreigende afschaffing van de hypotheekrenteaftrek. Dat is toch levensgevaarlijk

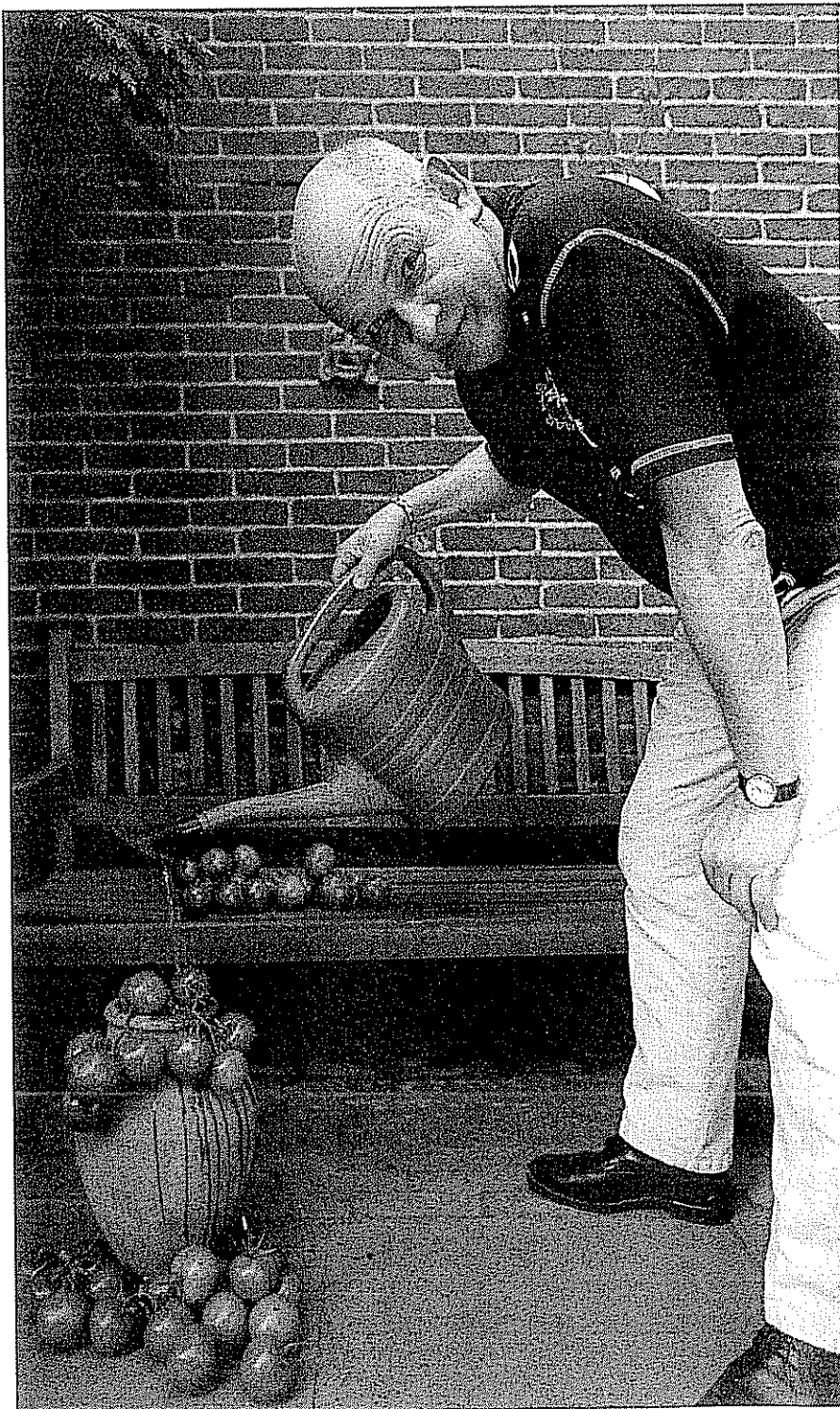
voor onze economie?

Ik vind dat we de hypotheekrenteaftrek moeten garanderen tot een bedrag van 350 000 euro. Dat betekent dat nu negentig procent van de bevolking niets merkt van ons voorstel. Maar het gaat om twaalf miljard per jaar. Dat is veel geld. En veertig procent daarvan gaat naar de rijkste zeven procent van Nederland. De Herman Heinsbroeken, zeg maar. Die

hebben een vorstelijk vermogen, een vorstelijk salaris, een vorstelijke hypotheek en een vorstelijke aftrek. Die Heinsbroek heeft een aftrek van een miljoen.

Dat klinkt wat jaloers.

Ik jaloers op Heinsbroek? Kom nou. Alle 13. Goed, dat is het enige creatieve dat die man in zijn leven gepresteerd heeft. [Heinsbroek

'De dood verdraagt zich niet in dit leven. Waar gaat het dan over? Absolute leegheid, doelloosheid. Het heeft geen zin om je met de dood bezig te houden.'

was directeur van Arcade, bekend om zijn verzamel-cd's, red]. Ik gun die man zijn geld van harte, maar jaloers? Ik ben jaloers op de dertien bands die die nummers geschreven hebben, haha.

Dus als je succes hebt, moet je daarvoor gestraft worden?

Hoho, nee, het is andersom; de hypotheekrenteaftrek mag je van je inkomstenbelasting halen, zodat je minder belasting hoeft te betalen. Dus hij heeft een enorm belastingvoordeel. Hij kan zijn hypotheek makkelijk aflossen, maar dat doet hij niet, want dan krijgt hij geen aftrek meer. Hij eigent zich geld toe van de gemeenschap, geld dat we ook aan onderwijs hadden kunnen besteden.

Hij betaalt ook veel belasting.

Zeker, zeker. Grappig dat je het voor hem opneemt. Jij vindt dus dat ik onrechtvaardig ben ten opzichte van Herman Heinsbroek. Kom op hé. Ik noem zijn naam niet voor niks, hoor. Hij is de personificatie van het type, van de nieuwe rijken, van die mensen die het allemaal is aan komen waaien. Prima, maar ik weiger het te subsidiëren. Bovendien heeft hij niks te melden. Helemaal niks. Dat had ie niet toen ie minister was en dat heeft hij nu nog steeds niet. Hij werd alleen maar minister omdat ie een grote bek had. Maar ik heb echt niks tegen rijkdom, hoor. Ik heb wat tegen armoede. ♦